

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld., in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje. Vse inserate zunaj Kranjskega sprejemata le Haasenstein & Vogler na Dunaji (Wien, I., Wallfischgasse Nr 10).

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 5.

Št. 13.

V Ljubljani, 15. julija 1889.

Leto VI.

Obseg: Kako je pripraviti konja za dirko v trab. — O škropilnici za trte. — Nekoliko besed o paši in o zeleni klaji. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Kako je pripraviti konja za dirko v trab.

V članku „Konjska dirka v trab“, katerega smo priobčili v zadnji številki našega lista, pisali smo o namenu in koristi takih dirk. Omenili smo, da dirka ni sama sebi namen, ampak le preskušnja, kako je konje-rejec znal svojega konja učiti voziti in ga uriti v hitri vožnji v trab. Pisali smo, da je konju sicer prirojena manjša ali večja hitrost, da pa vender moremo z umnim ravnanjem konja v gotovem času izuriti v posebno hitrem teku. Konja vaditi za hitri tek bodi vedna dolžnost gospodarja, ki izreja lahke konje za prodaj. Vzroke smo v omenjenem članku razjasnili. Pri dirki pa je za čast konjerejcu in tudi za darilo, zato pri njej seveda še hitreje vozimo, ker tu je treba zmagati. Pri dirki zahtevamo več od konja, zato ga moramo za to priliko še posebno izuriti, t. j. za dirko moramo konja tako pripraviti, da bode toliko hitro tekkel, kolikor mu le noge dajo, in to ne da bi se utrudil. To delo se imenuje „trenovanje“, in konj, ki je pripravljen za dirko, imenuje se „trenovan konj.“ Za dirke v trab, kekeršne bodo letos in druga leta pri nas na Dolenjskem (v Šent Jarneju) in na Vrhniki, seveda ni treba konja posebno izuriti, nekoliko ga je pa vender treba pripraviti. Kako ga pripraviti, to hočemo popisati v nastopnih vrstah.

Zakaj je potrebno konja trenovati? Na to vprašanje najlaže odgovorjamo z vzgledi. Kdor je bil vojak, ve, kaj mora človek prebiti meseca septembra na velikih manevrih. On mora dan za dnevom zgodaj vstajati, po vročini in dežju 10 do 15 ur hoditi ter tudi letati, vrhu tega pa brez vse jedi težko nositi, streljati in še misliti, da po-velja prav izvršuje. To je tako težavno, da tisti, ki ni vsega tega izkusil, tega niti presoditi ne ve. Pa vender

vojak to krepko zdrži. Zakaj? Zato, ker se od zime do konec poletja vedno vadi in uri. Vsak dan zahtevajo več od njega, in slednjič se privadi utrudljivim manevrom, katerih bi gotovo ne mogel prenašati prve dni, ko je vstopil v vojake. Mož je torej trenovan. Povejmo drug vzgled. Človek, ki je navajan lahkega dela, na pr. pisar, krojač itd., če pride k težkemu delu, kmalu opeša, a sčasoma se mora tudi težkega dela tako privaditi, da ga opravlja, kakor vsak drug. Tako je tudi s konji. Saj ve vsak kmetovalec, da se konj bolj pokvari, ako v hlevu lenobo pase, nego če je vsak dan vprežen. Zatorej kmetovalci, uriti svoje konje, ako se udeležite dirke ali ne!

Kako je konje uriti ali trenovati? Treba jih je učiti pravilne vožnje, ker taka vedno velja, in hitrega dirjanja. O pravilni vožnji hočemo drugič pisati, danes bomo pisali samo o trenovanju konj.

Navaden dober konj predirja v trabu 1 kilometer, t. j. 1000 metrov, v 4 do 5 minutah, boljši dirjalec v 2 do 3 minutah, trenovan dirjač pa v 1 do $1\frac{1}{2}$ minuti. Do te hitrosti se ne bode nobeden izmed naših kranjskih konj izuril, a konj, ki predirjajo v $2\frac{1}{2}$ do 3 minutah po 1 kilometer, pa je uže tudi pri nas.

S trenovanjem prisilimo konja, ki dirja, da dela iz použite hrane samo meso brez masti. Z dirjanjem in potenjem se namreč zabrani, da se ne dela mast, ki le po nepotrebnem obtežuje živalsko truplo in ovira pregibanje, pretakanje krvi in dihanje. Trenovan konj ne sme biti medel ter mora imeti trdo, ne pa mehko in rahlo meso. Z vajo in pravilno vožnjo se konj nauči takega teka, ki ga najmanj utruja.

Konj, katerega pripravljamo za dirko, naj dobiva redno najboljše krme, ki je zelo tečna. Vode naj dobiva

po večkrat, zato da se je ne naužije enkrat preveč, ker veliko vode naredi polna čreva, ki pritiskajo na dihalo. Najvažnejše sredstvo za trenovanje je potenje, a konja pri vsem tem ne smemo utruditi. Pripelji spotenega, a ne utrjenega konja v hlev, ki nima prav nič prepiha, pokrij ga z odejo, da se do konca spoti in drgni ga potem, dokler je popolnoma suh. Spraviti ti ga bode treba tolikokrat manj v pot, kolikor manj je užel od narave nagnen k debelosti. Konj, ki je nagnen k debelosti in ki vzlic hudemu potenju ob dobri krmi nastavlja mast, ni za tekmovanje, ker mu bodeš prej noge pokvaril, nego pa ga naredil za dirko sposobnega. Taki konji so navado tudi leni, s takimi rajši nič ne skušaj. V dirjanji in hitrosti vadi konja polagoma in strogo glej na to, da se nikdar ne utruji. Konj je popolnoma trenovan, kadar ni več čutiti masti po vratu, po ramah in zadnjih stegnih. Takega trenovanja pa pri nas ni treba, zadostuje, ako vadimo konje na popisani način 3 do 6 tednov, ali pa tudi več ali manj.

V programu, katerega objavljamo v današnji številki med uradnimi vestmi, brati je, kako se bode vršila dirka. Iz programa je posneti, da bode 3 do 4 letnim konjem samo po 1 kilometer, starejšim konjem pa samo po 2 kilometra predirjati. Glede voza je vse eno, s kakeršnim če kedo tekmovati, vendar priporočamo lahke, odkrite, dobro mazane vozove na vzmeteh (fedrih).

O škropilnici za trte.

V zadnji številki Kmetovalčevi je priporočana Allweilerjeva škropilnica za škropljenje trsa proti strupeni rosi z opombo, da je najbolj pripravna, a samo malo predraga. Da bi pa vinogradski posestniki, kateri si menijo omisliti kak tak aparat, ne dvomili, naj povem skušnje s takimi aparati pri nas. Podpisana podružnica si je omislila en tak aparat od bratov Hallier iz Trienta. To škropilnico so pred kratkim hvalili kot najbolj praktično. Res je pripravna. Curki se regulirajo kot rosa tanki, stane v Trient-u le 15 gld. do tukaj do sevniške postaje kot brzovozno blago pa 17 gld. 97 kr. Ker pa je za večje komplekse vinogradov ena škropilnica premalo, omislil si je tukajšnji posestnik g. Alois Dermelj po časniku (Weinzeitung) hvaljeno Allweilerjevo škropilnico, katera ima veliko prednost mimo prve, posebno še s tem, da se njeni curki dado na najvišja sadna drevesa pognati, in ž njo se lahko tudi drevesa škropijo. Vinogradniki, kateri si nameravajo omisliti škropilnico, brez skrbi naj si kupijo Allweilerjevo, ne bode jim žal, če jo plačajo desetak draže.

Kmetijska podružnica Boštanj 7. julija 1889.

Anton Planinc.

Nekoliko besed o paši in o zeleni klaji.

(Konec.)

Rekli smo, da moremo preteče nezgode na paši odvrčati. Isto je mogoče tudi pri polaganji po hlevih, ako živino vsak dan za nekoliko ur na plano gonimo. Toda v to svrhu ni rabiti ograjenih gnojišč, ampak odbirati je praznih travnikov in lepih pašnikov. Ako sedaj primerjamo prednosti in hibe pašnikov s polaganjem po hlevih, moremo reči, da oboje utegne ob svojem časi biti koristno, ako se sploh vestno in opazno vselej postopa in ravna. Po pašnikih ne smemo vsega prepuščati pri-

rodi, ampak sami moramo tudi gledati, da sleharno škodo zabranimo, kolikor je človeku mogoče. Vender tudi pri klaji moramo paziti, da živina ni neprestano k jaslim priklenena, ampak da časi na plano pride in se tod sprehodi.

Kje pa moremo, kar je potrebno, laže oskrbeti, ali na pašnikih ali v hlevih, to je do gospodarskih razmer in posebnosti, ki so zelo različne. Po nekod na primer kaže vsekakor živino na pašnike goniti, ker je zelo lahko mogoče. Drugod pa kaže ravno nasprotno, namreč polagati v hlevih. Za vzrejo sodijo sploh in najprvo pašniki, tudi svinje so tako veliko zdravejše, pa še kravam molznicam ugaja paša, če rabijo za vprežno živino; vsaj poleg klaje naj se jim privoščijo časi kaj paše.

Pri polaganji v hlevih treba je skrbeti, da je zmerom zadosti zelene krme, pa tudi slame. Te je zelo potreba. Slama odvrča nezgode, ki rade zadevajo živino, katera zmerom stoji v hlevih. Ž njo uravnavamo hranilne snovi, ki se nahajajo v zeleni krmi, da ne škodujejo. Sploh pomaga slama žival ohraniti zdravo, zlasti pa, kadar se prehaja od suhe klaje na zeleno in od zelene na suho; vsaj skozi 14 dni je tedaj previdno in opazno postopati. V to svrhu priporočajo slamo in zeleno krmo skupaj rezati ali zjutraj in zvečer slame klasti. Svežo zeleno krmo je samo za eden dan naprej pripravljati; bolje pa jo je vsak dan po dvakrat nakositi, in sicer zjutraj eno uro po solnčnem vzhodu in zvečer, predno pade rosa.

Nadalje svetujejo zeleno krmo hraniti po hladnih prostorih, kamor sonce ne sije. V prevelikih kupih ne sme trava ležati, sicer se ugreje in vzvane. Ako je pa že ugreta in vela, treba jo razgrniti in z vodo poskropiti, da se razhladi. Od dežja zmočeno travo pa kaže polagati le, če je s slamo pomešana. Nekateri imajo posebne lesene stolice ali lese, narejene iz desek in lat. Vložena krma se ne ugreje kmalu, in če je od dežja mokra, odcedi se voda, ter jo zatem zračni prepri hitreje suši. Kedar travo polagamo, treba tudi paziti, da napajamo živino ob pravem času, namreč nekoliko časa poprej ali pozneje, nikoli pa ne precej potem, ko smo položili sveže krme. Najbolje kaže pri govedih čakati, da začnejo prežvekovati.

Velike previdnosti je treba, kadar mlado, bujno travo ali deteljo polagamo. Držati se moramo trdno določenega časa za polaganje, da živali ne žró prehlavno. Polaga naj se večkrat, vender vselej zmerno, malo ter opazno, in le ob pravem času napaja. Trave rezati ni treba morebiti zaradi lažega prebavljanja, ampak časi le zato, da se bolje s slamo pomeša ali preveč ne raztrosi, kar se godi zlasti, kadar so muhe sitne. Takisto opazno treba živino gnati na pašnike, kar je pa časi veliko teže, nego če v hlevih polagamo. Pred vsem je skrbeti, da bode na pašnikih zmeraj dosti paše ali pa vsaj druge krme pripravljene, kadar bi je po njih zmankalo.

Navadno pritisne takšno pomankanje sredi poletja in preneha šele, ko je moči na strnišča goniti živino, kar škoduje zlasti mlajšim živalim. Poprej so namreč gladovale, potem pa dobe naglo mlade trave. Posebno škodljiva je rana paša spomladi, kadar je vsled dolge zime krma pošla, in pozna jesenska, da še pobero vse do zadnje travice. Koder so torej pašniki nekaj časa prazni in popaseni, treba skrbeti za drugo klajo. Dobro je živalim, ki zahajajo ne slabe pašnike, polagati nekaj oljnih prg. Tudi slame bodi nekaj pripravljene. Polagati je kaže zjutraj in zvečer. To odvrča slabe nasledke, ki skoro vselej nastopijo, kadar dalj časa dežuje, in so pašniki mokri, vlažni ali imajo po nizkih legah kislo krmo, ali kadar pasejo po mladih, bujnih deteljščih.

Paziti je tudi, da se pravilno prehaja od polaganja po hlevih na nepretrgano gonjo na pašnike, da se živali polagoma privadijo novi krmi in izpremenjenim vremenskimi razmeram.

Posebno je paziti na odstavljeno mlado živino. Pitne vode ne sme manjkati živini po pašnikih, in veljajo o tem ista pravila, katera pri polaganju sveže trave. Naposled bodi še omejena rosnata, mokra, zlasti pa s slano pokrita paša in sploh takšna, katero je nočni mrzav skvaril. Na takšno pašo ne smemo živine tešče hitro iz toplega hleva goniti, ker si prehladi želodec, dobi drisko, grižo, krave pa zvržejo. Na deteljše in druge travnike goniti živino je najbolj nevarno, kadar je po njih rosa, ker živali taka piča napihuje. Mnogo škodujejo tudi pašniki, kamor je živino daleč goniti ali koder pitne vode pomanjkuje. Zlasti nevarni so ob veliki vročini in poletni suši. Mnogovrstne bolezni napadajo živino, pluća se vnemo ali zbole sluzene. Treba torej skrbeti za senco, koder se živina, zlasti opoldne, odpočije.

Razne reči.

— Da konje odvadimo jezik iz gobca moliti, priporočajo živali devati pri delu brzdo, kateri je na sredi pripeta majhna, 3 do 4 palce dolga verižica. Tako je namreč konj prisiljen verižico glodati, in kmalu opusti staro navado ter ne bo moled čez nekoliko tednov jezika iz gobca, če tudi ne bode imel brzde.

— Da bo dobra pitna voda po vodnjakih, deni vanje na treh različnih krajih po 20 kosov dobro žganega oglja od lesa ter jih poveži v šope, zraven pa priveži 2 kilograma kamenene soli. V treh dneh postane voda čista kot ribje oko. To se vsako leto 3 do 4krat ponavlja, zlasti spomladi; soli pa ni treba potem zmerom rabiti, največ enkrat ali dvakrat v letu. Kadar ni soli, priveži na oglje kremen ali pa opeko. Oglje posrka vase toliko blata, solitarja, apna, gipsa itd., da postane težko kakor premog, vendar pa lahko ostane nekoliko let v vodnjaku, ker bolj ali manj vodo čisti.

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na vprašanje 87. v Kmetovalci št. 11. t. l. Ker sem sam edenkrat vprašal, kako bi se uši kokošim odpravile, ter mi je tudi Kmetovalec odgovoril, in ker sem prijatelj kokošji reji in jih mnogo redim, zato Vam sporočam naslednjo svojo in dobro izkušnjo. Kedar je pod koklo polno uši, najbolje je odstraniti jo, jajca dobro osnažiti in jih v drugo gnezdo staviti ter tudi drugo koklo, ako je pri rokah, kajti ako staro pustimo, bo še skoraj gotovo poginila. Vsekakor so uši vzrok, da kokoš neče sedeti, osobito ako je že od začetka dobro sedela, ker uši jej ne dajo miru in jo naposled tudi toliko uničijo, da crkne (lastna izkušnja). Tudi jaz sem vprašal v Kmetovalci, kako bi se dale uši pregnati. V št. 6 letošnjega Kmetovalca sem dobil odgovor. A reči moram, da Zacherlov prah ne pomaga nič. Zato sem gledal, kaj drugega dobiti. Najboljši pripomoček proti ušem je žveplo stolčeno. Z njim dobro nastupajte kokoši, jajca na gnezdu in ves kurnik, in gotovo Vam bode to pomagalo, osobito, ako to večkrat ponovite.

Dr. Fr. K. v Pr.

Vprašanje 102. Reči smem, da je Vaš list tak, da ga mora vsak slovenski gospodar ravno tako v svoji hiši imeti, kakor vsak pošten katoličan, ki zna brati, molitvenik. Prosim Vas, poučite tudi mene, kje morem dobiti bakrenega vitrijola, da naredim po Vaših priporočilih poskušnjo s svojimi bolnimi trtami. (Fr. Ž. župnik v G.)

Odgovor: Bakrenega vitrijola dobite v Ljubljani pri Wenzlu, Trdini i. dr. Ivan Wegscheider v Ptuiju ga prodaja I. vrsto pravega ciprskega po 40 kr., II. vrsto po 26 kr. Kupiti morate prvega. Zelo priporočajo „azurin“ za škropljenje trt, ker ga ni treba mešati z apnom. Azurina se raztopi 70 deka v treh hektolitrih vode, in je precej raben, škroplilnice nič ne onesnaži in tudi ne zaleze. Kilogram azurina prodaja Jan. Wegscheider v Ptuiju po 2 gl. 80 kr.

Vprašanje 103. Bavim se že več let s sirarstvom, in sicer delam sir iz ovčjega mleka. Če ravno ga naredim na leto po 25 do 30 stotov, nimam vendar nič uspeha, kajti črvi mi ga spravijo leto za letom ob ves kredit. Povpraševal sem že večkrat za kak pomoček proti tej golazni, a vse zaman. Vem pa za gotovo, da Bohinjeci imajo lek proti črvom, a njih ne morem vprašati. Svetovati so mi obrniti se do Vas. Blagovolite mi torej povedati kak pripomoček. (Jos. L. v V. pri Il. Bistrici.)

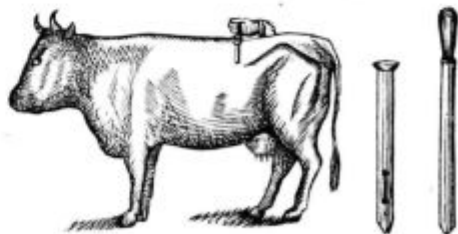
Odgovor: Črvi, kateri se zarezajo v siru, so zalega (ličinke) od muhe „sirarice“, to je muha kake 4 milimetre dolga, črna, gola in se svetli. Črvi, t. j. ličinke, so do 1 centimetra dolge. Lek, ki ga imajo Bohinjeci proti črvom v siru, je „snaga“, tega morete imeti tudi vi prav ceno, in to na veliko svojo korist. Mnogokrat smo že imeli priliko videti, kako izdelujejo ovčji sir na Notranjskem, zlasti na Krasu, in reči moramo, da je nesnaga, kakeršna je onod, nepopisna. Mi vam moremole to svetovati: Očedite dobro vse sirarske prostore in posode. Odstranite ves sir, katerega ste dosedaj naredili, spravite ga v poseben kraj, kajti v njem je gotovo že zalega. Za nov sir pa prirediti shrambo, ki je zračna pa ne vroča, okna zaprite z redko tkanino, katera zrak sicer propušča, a brani muham v shrambo. Pregarajte vse mešice, pa ne devajte k siru tudi svinjine, ker v njej se tudi zareja zalega omenjene mešice. Ako boste imeli sirarnico snažno, in ako ne pride nobena mešica do sira, tudi sir ne bode več črviv.

Vprašanje 104. Moj enoletni do 1 1/2 stota težki prasič je že en mesec bolan; nobena jed namreč ne ostane v njem, ampak vsako izmeče iz sebe. (J. Š. v Sem.)

Odgovor: Mnogokrat smo na tem mestu že opozorili, da je pri vprašanih glede bolezni domačih živali natančno vsa znamenja, ki so sumna, povedati. Vaš prasič utegne imeti pokvarjen želodec, ako ima pa vročino, pa so mu lahko tudi želodec in čreva vneta. Svetujemo Vam vprašati črnomaljskega živinozdravnika. Za prvi čas dajajte prasiču kuhane lanene moke (vsega skupaj 1/2 litra) po dvakrat ali trikrat na dan.

Vprašanje 105. Slišal sem, da se najhitreje pomaga živini, kadar jo napenja, ako se ji z nožem prebode trebuh na lakomnici. Ali je res to, in kako se to naredi? Meni se zdi reč nevarna. (Fr. G. v Dr.)

Odgovor: Res je tako, samo treba, da prebodemo trebuh z bodalom, ki se imenuje „trokar“. Z nožem prebodemo le tedaj, če nimamo trokarja, in tudi druge pomoči ni več. Trokar je bodalo, ki tiči v nožnici, katera je pa spodaj odprta. Trokar (glej pod. 26.) se porine z nožnico vred skozi kožo v vamp, treba ga pa na pravem mestu zabosti. To mesto je lakotnica na levi strani, in sicer nekoliko zadi za zadnjim rebrom. Podoba 27. kaže prav mesto, kamor je trokar zabosti. Ko smo ga tako zabodli, potegne se bodalo iz nožnice, katera potem sama tiči v vampu. Vetrovi potem

Podoba 27.

Podoba 26.

siloma odhajajo skozi njo, pustiti pa jo je v vampu, dokler odhajajo vetrovi, kar včasih po več ur traja. Trokar rabi vselej z dobrim uspehom. To napravo prodaja nožar Hoffman v Ljubljani, in sicer po 1 gld. 50 kr. Namesto trokara porabi se lahko v veliki nevarnosti tudi navaden nož, ki ima kakih 10 do 12 centimetrov dolgo rez, luknjo treba pa večkrat s prstom prebezgati. Rano je potem zakriti s kakim domačim zdravilnim obližem (flaštrom).

Kadar jo poneha napenjati, dobro je žival še dalje zdraviti. Dobiva naj namreč nekaj dni le dobre in suhe krme ter praškov iz soli in encijana. Vzame se namreč preko $\frac{1}{4}$ kilograma teh dveh reči, napravi zmes iz njih ter daje te zmesi večkrat po eno polno perišče živali v gobec ali pa se ji z vodo pomešana vlija vanj.

Gospodarske novice.

* Njegovo Vel. presvetli cesar je blagovolil z najvišim ukrepom z dne 24. junija t. l. najmilostneje potrditi izvolitev gospoda cesarskega svetnika Ivana Murnika za predsednika c. kr. kmetijske družbe kranjske.

* Gospod Fran Kovšca, posestnik v Planini in jako napreden gospodar, umrl je 5. t. m. Pokojnik je bil med najstarejšimi našimi udi, kajti pristopil je k družbi 20. maja 1847. l. in ji bil zvest do svoje smrti. Blag mu spomin!

* Naš urednik gosp. Gustav Pirc pojde od 15. do 31. julija na dopust, da si ogleda trtnoušne naredbe na Francoskem ter planšarstvo in sirarstvo v Švici. Zarad tega izide prihodnja številka našega lista nekaj dni kasneje.

* Konjarski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske imel je dne 5. t. m. sejo, pri kateri so bili navzoči predsednik g. dr. Rudesch in odborniki gg. Hanslik, Lenarčič, Perdan, Pirc, Povše in Seunig. — Konjarski odsek je v tej seji ukrenil vse potrebno za konjsko dirko v Šent Jarneji in določil darila, ki bodo znašala 400 gld. Prvo darilo bode 100 gld. — Odsek je tudi ukrenil prositi c. kr. kmetijsko ministerstvo, da bi pomnožilo število žrebcev na Kranjskem, ker sedanje število ne zadostuje. — V nedeljo 7. t. m. popoldne se je pa zbral odsek na žrebčarski postaji na Selu ter pregledal vse žrebce. Odsek je ukrenil predlagati, da se razen tistih žrebcev, katere je poveljništvo odstranilo, odstranita še dva druga.

* V podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske so se dne 27. in 28. junija vršile poskušnje pod predstojništvom vodje in ob navzočnosti c. kr. deželnega živinozdravnika in učitelja. Prvi dan je prišlo k skušnji 9 kovačev, kateri niso obiskavali šole, med njimi bili so 3, kateri so ponavljali skušnjo. Od prvič prišlih šestih kovačev so pa le 3 zadostovali, drugič prišli 3 kovači so bili zadostno izvežbani in dobili so spričevala. Po narodnosti je bilo 6 Kranjcev, 2 štajarska Slovenca, 1 Korošec, kateri je, nevesč svojemu maternemu jeziku, bil vpraševan v nemškem jeziku. Dne 28. so prišli na vrsto podkovske šole učenci, katerih je bilo v I. tečaju sedem, in sicer 6 Kranjcev in 1 Hrvat. Štirje so imeli podporo od c. kr. ministerstva, Hrvat pa od svoje domače občine. Vsi so povoljno prebili izkušnjo iz podkovstva in ogledavanja klavne živine in mesa. Z prav dobrim uspehom sta naredila izkušnjo Hrvat Mato Plavec iz Martinske vasi in Slovenec Valentin Bajt iz Srednje vasi, kranjskega okraja, z dobrim uspehom pa Primož Belaj iz Zigmarije na Kočevskem, Strgar Valentin iz Medvod, Treven Ignacij iz Idrije, Zalar Janez iz Šent Vida nad Cerknico in Lukane France iz Komende.

* Razstavi goveje živine bodeta letos v Bledu in v Trebnjem. V Bledu bode na sv. Jarneja dan, t. j. 24. avgusta. Program priobčimo v prihodnji številki.

* **Strupena rosa** (*peronospera*) se je splošno pričela kazati po vinogradih. Posebno huda poročila nam dohajajo iz Vipave. Žalibog verjame večina naših vinogradnikov šele tedaj, da so škodljive take bolezni in kako si je pomagati proti njim, kadar je prepozno. Zivo priporočamo še sedaj vse ukreniti, kar se da, ker nekaj je še vedno rešiti. Opozarjamo na dotični članek v 11. številki našega lista.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 7. julija 1889.

Seji je predsedoval družbeni podpredsednik g. Jos. Fr. Seunig, navzoči so bili gg. Detela, Lenarčič, Murnik, Povše, Šiška, Robič, Witschl in tajnik Gustav Pirc.

Glavni odbor ukrene prositi deželni odbor 500 gld. v podporo tistim podružnicam, ki so je prosile za nakup kmetijskih strojev.

Isto tako bode odbor prosil deželni odbor 50 gld. iz deželne podpore kot prispevek h konjski dirki na Vrhniki.

Logaški podružnici ukrene glavni odbor izposlovati donesek k stroškom podružnične drevesnice.

Iz deželne podpore kmetijski družbi ukrene dati glavni odbor 200 gld. kostanjevski podružnici za napravo štirih poskusnih ameriških vinogradov.

Odbor se načelno odloči za podporo boštanjski podružnici, da ustanovi gozdno drevesnico, vendar naroči tajništvu poprej pozvedeti vse podrobnosti, ali je gozdna drevesnica v Boštanju potrebna, ker je od dežele podpirana radeška zelo blizu.

Glavni odbor izreče, da je pripravljen dati metliški podružnici enega ali dva bika za polovico cene in plačati vse stroške transporta iz Ljubljane v Metliko.

Glavni odbor vzame na znanje odlok c. kr. kmetijskega ministerstva, s katerim naznanja družbi, da dobi državne podpore

600 gld. za rastlinarstvo.

2.300 " " govedarstvo.

500 " " živinske razstave,

400 " " reje drobnice.

Odbor ukrene prirediti to leto dve živinski razstavi, in sicer pokrajinsko v Bledu in okrajno v Trebnjem.

Ministerstvo je naročilo izdelati statistiko pridelkov za leto 1889. do 10. februarja 1890. in nakazalo za to potrebno vsoto. Vsame se na znanje

Posestniku iz Jesenic dovoli glavni odbor, da sme prodati subvenejskega bika, zarad enake reči nekje drugje pa ukrene odbor poprej še pozvedavati.

Za nove ude se vzprejmejo:

Dörfler Franc, c. kr. gimnaz. profesor v Kočevji; Livkovič Franc p. d. Smrekar, posestnik v Sneberiji; Bratuž Franc, posestnik v Podragi; Semenč Janez, posestnik v Podragi; Mahkovec Ignacij, posestnik na Jančem.

Program konjske dirke v trab 1889. l.

prirejene od konjarskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske v Šent Jarneji na Dolenjskem dne 11. septembra t. l.

Dirka bode dne 11. septembra (na dan premovanja konj) popoldne točno ob 3. uri v Šent Jarneji, in sicer na državni cesti med Šent Jarnejem in med križem, ki stoji en kilometer daleč proti Kostanjevici.

I. Dirka treh in štiriletnih kranjskih žrebcev in kobil.

Daljava 1000 metrov. Prvo darilo se bode izplačalo le tedaj, ako pride konj vsaj v treh minutah na cilj. Ako se pa oglasi samo

en tekmovalce, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v dveh in pol minutah na cilj.

Prvo darilo (državno) . . .	100 gld.
Drugo " (deželno) . . .	40 "
Tretje " " . . .	30 "

II. Dirka starejših kranjskih zrebcev in kobil.

Daljava 2000 metrov. Prvo darilo se bode izplačalo le tedaj, ako pride konj vsaj v šestih minutah na cilj. Ako se pa oglasi samo en tekmovalce, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v petih minutah na cilj.

Prvo deželno darilo . . .	60 gld.
Drugo " " . . .	40 "
Tretje " " . . .	30 "

III. Dirka za konje brez razločka starosti in spola, tudi za valahe, ki so najmanj eno leto lastnina kranjskega posestnika.

Daljava 2000 metrov. Prvo darilo bode se izplačalo le tedaj, ako pride konj vsaj v šestih minutah na cilj. Ako se pa oglasi samo en tekmovalce, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v petih minutah na cilj.

Prvo deželno darilo . . .	50 gld.
Drugo " " . . .	30 "
Tretje " " . . .	20 "

Udeležitev pri dirki je zglasti pismero podpisanemu odseku ali pa na dan dirke tudi ustno najpozneje do 2. ure popoldne tajniku c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustav-u Pirc-u, ki bode tist dan pri premovanju konj v Šent Jarneji.

Pri dirki veljavne določbe.

1. Razsojevalci so odborniki podpisanega odseka in za to odbrani veščaki.
2. O vseh prepirih razsojujejo z večino glasov razsojevalci.
3. K I. in II. dirki so pripuščeni na Kranjskem rojeni konji od tretjega leta naprej. To je dokazati z listkom, katerega je dobila konjeva mati pri oplemenitvi.

K III. dirki so pripuščeni le tisti konji, ki so najmanj eno leto — od dneva dirke nazaj šteto — nepretrgano v lasti kranjskega posestnika. To je dokazati z županskim potrdilom.

4. Kdor se ni zglastil v pravem času, ne sme priti s svojim konjem na dirjališče.

5. Ako se zglastijo k vsaki dirki manj nego trije tekmovalci, onda veljajo gorenji predpisi in pa določila podpisanega odseka.

6. Za konje, ki so nad 9 let stari, ni treba povedati starosti.

7. Dovoljeno je kaki navzočni osebi precej dokazati, da kak konj nima pravice po gorenjih določilih dirjati v kateri dirki.

8. Voz je vsakršen dovoljen in za l. 1889, tudi bič (gajzla).

9. Tekmovalci morajo biti na dirjališči, to je na cesti pri križi proti Kostanjevici pol ure pred začetkom dirke. Tu je voznike naznaniti, in tu se pregledajo konji. Kdor pride prepozno, ne sme tekrovati.

10. Razvrstitev dirjaleev določi zreb.

11. Vsak tekmovalce dirja sam za se, in za vsakega posebe se določi, koliko časa je dirjal.

12. Dovoljeno je vozniku, da mu kdo pomaga pred dirko držati konja, in sicer pri glavi.

13. Tekmovalci, ki vsem določilom odsekovim nočejo ustreči, izključijo se od dirke.

14. Konja, ki med vožnjo prične iti v galop, pognati je precej v trab. Ako konj prestopi prostor med dvema zastavama (25 m) v galop, ali če pride v galopu na konec, izgubi pravico do darila. Z vsakim tekmovalcem se pelje član odbora kot priča.

15. Ugovore zaradi nepravilne vožnje je precej naznaniti razsojevalnemu odboru.

V Ljubljani, 5. julija 1889.

Konjarski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Th. Rudesch,
predsednik.

✎ INSERATE ✎

sprejema „Kmetovalce“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalcu“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalce“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebnin.

Andr. Druškovič

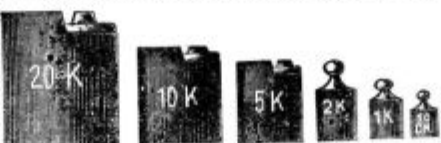
trgovina z železom, mestni trg št. 10,

priporoča po zelo nizki ceni

okove za okna in vrata, storje za štokadoranje, samokolnice, traverze in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi

lepo in močno narejena
štedilna ognjišča in njih posamezne dele.

Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železoliti gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železna okova

Za poljedelstvo:
vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd. Tudi se dobiva zmerom sveži dovski mavec (Lengfelder Gyps) za gnojenje polja. (42—5)

„AZIENDA“

avstro-francoska družba za zavarovanje
življenja in rent.

avstro-francoska družba za zavarovanje proti
elementarnim škodam in nezgodam.

Ravnateljstvo:

na DUNAJ, I., Wipplingerstrasse šte. 43.

Imovina družbe:

9 milijonov gld. avstr. velj.

2 milijona gld. avstr. velj

Družba zavaruje

človeško življenje v vseh navadnih kombinacijah;

Zavarovanje za slučaj smrti, zavarovani znesek se izplača takoj po smrti zavarovanca njegovim ostalim, oziroma drugim obmišljenim;

Zavarovanje za doživetje preskrbovanje v starosti in otročje dote, zavarovani znesek se izplača zavarovancu samemu, ko doseže neko določeno starost;

Zavarovanje dosmrtnega dohodka udovskih pokojnin in dohodkov za odgojo po najnižjih premijah in z jako kulantnimi pogoji, zlasti onim, da se policam ne more ugovarjati.

a) proti škodam, ktere napravijo požar ali strela, parne ali plinovo eksplozije, ali se narede z gašenjem, podiranjem in izpraznjenjem pri stanovanjih in gospodarskih poslopih, tovarnah, strojih, mobiljah in vsakovrstnih opravah zaloga blaga, živini, gospodarskem orodju in zaloga;

b) proti škodam, ktere napravi ogenj ali strela ob žetvi in košnji na poljskih ali travniških pridelkih v gumnih in stogih;

c) proti škodam, ki je napravi toča na poljskih pridelkih;

d) proti nevarnostim prevažanja blaga po vodi in po suhem;

Zavarovanje proti telesnim nezgodam se se ni pričelo, a se bode pravočasno naznanilo p. n. občinstvu, kakor se prične.

Zastopstva družbe.

V Budimpešti, Wienergasse 3 in Schiffgasse 2; v Gradci, Albrechtgasse 3; v Inomestu, Bahnstrasse, Hôtel „Goldenes Schiff“; v Lvovu, Marijin trg 9, nova; v Pragi, Vaclava trg 54; v Trstu, Via St. Nicolo 4, na Dunaji, I., Hohenstauffengasse 10.

V vseh mestih in večjih krajih avstro-ogerske monarhije nahajajo se glavne in krajne agenture, ki radi dajo pojasnila in daje ponudbene pôle ter prospekte zastoj in vsprejemajo zavarovanja.

Glavni zastop v Ljubljani, Šelenburgove ulice šte. 3, pri
JOSIPU PROSENC-u

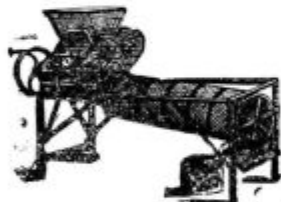
(5—7)

Založba tovarne

pri

Franju Detter-ju v Ljubljani

na starem trgu št. 1. nasproti železnemu mostu (v lastni hiši).

Tu se dobivajo najbolj različni kmetijski in drugi stroji in orodja n. pr. mlatični stroji na vlatilo (Göpel) in na roko slamorezni, šivalni, potem stroji, s katerimi se žito čisti in odbira, dalje malni, ki snažijo, žito trejo (šrotajo) in sadje mečkajo, potem otrgači za koruzo robkati in grozdje obirati, za vino in sadje, smrki (pumpe), dalje tudi trombe za gnojnice; stroji s katerimi se repa in korenje drobi, preproste in dvojne pluge, blagajnice, varne pred tatovi in ognjem, stroje za žetanje in ožemanje po Strakosch in Benerjevemu načinu i. t. d.

Kmetovalci, ki ne morejo precej plačati nakupno vsoto za prekoristne stroje i. t. d., morejo plačati tudi pozneje, na pr. o Vseh svetih, o Božiči i. t. d. Imam tudi za kmetijske stroje veččega monterja (mašinista, ki se zastopi na sestavo strojev), ki je v stanu vsak stroj, bodisi, da ga goni človek, žival, voda ali par najboljši sestavi ter ga prirejiti da dobro gre. To je velike vrednosti za kupca mojih strojev, zlasti ker jih monter skoraj nič ne stoji. (45—2)

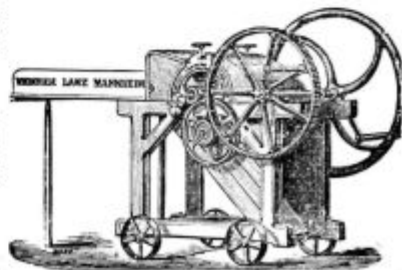
Jaz se tedaj priporočam za prav obilno nakupovanje, svarim pa ob enem gg. gospodarje, da se varujejo kupiti stroje od potovalcev (agentov), kateri so s svojim nepoštenim postopanjem uže marsikateriga gospodarja spravili v zadrego. —

Praviloma naj nikdo ne kupi reči, katere ni poprej videl, in če to ni mogoče, vsaj ne od ljudi ali od trdk, katere nihče ne pozna. Z neprevidnem postopanjem je bil uže osleparjen marsikater dober in pošten kmetovalec.

Moj popotnik Ivan Grebenc ima mojo legalizovano, splošno pooblastilo, nanj se morejo kmetovalci popolnoma zanesti in mu dajati naročila za mene. Drugači pa prosim se pismeno in s zaupanjem na me obrniti.

S spoštovanjem

Franc Detter.

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških inštrumentov, ume-
talni, ter orožni kovač in nožar

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrst-
nega v njegovo stroko spadajočega blaga.
Vsa zaloge obstoji iz lastnih izdelkov in
se za vsako prodano reč jamči, da je dobra
in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za
vrtarje in vinogradarje, kakor sploh no-
žarsko in fino kovaško orodje za kmeto-
valce, vrtarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši
kakovosti narede. (14—12)

Najboljši, najcenejši naj- sigurnejši in najstarejši

GNOJIVO

za sladorno peso, hmelj, trto, krompir, lan, ze-
lenjad, kakor za vse druge rastline

kakor tudi za vsako zemljo je

zgosčeni goveji gnoj

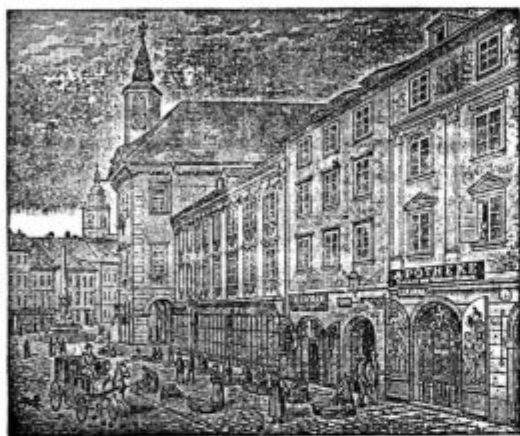
(Engrais de boenf)

Ta gnoj je pripoznan od kmetijskih veščakov, ima zajamčeno
vsebino od organskega dušika, fosforove kisline in kalija ter ima
v sebi preko 60% organske snovi.

Ta gnoj je iz l. c. kr. izključno prideligovane in patentovane
avstro-ogerske tovarne za zgosčeni goveji gnoj v Temešvaru (Bratje
Saxl.) (24—6)

GLAVNA PISARNA: Dunaj, III.; Rennweg Nr. 20/qu.

Uzoreci in poučne knjižice se zastoj poslejo.

Lekarna Trnkóczy,

zraven rotovža v Ljubljani

na velikem mestnem trgu,

priporoča tukaj popisana najboljša in sveža zdravila. Ni ga
dneva, da bi ne prejeli pismenih zahval o naših izborni
skušenih domačih zdravilih. Lekarna Trnkóczyjevih firm so:
Na Dunaji dve in ena kemična tovarna v Gradi (na Stajar-
skem) ena pa v Ljubljani. P. n. občinstvo se prosi, ako mu
je na tem ležeče, da spodaj navedena zdravila s prvo pošto
dobi, da naslov tako-le napravi:

Lekarna Trnkóczy poleg rotovža v Ljubljani

Cvet zoper trganje (Gicht),

je odločno najboljšo zdravilo zoper proti in
revmatizem, trganje po udi, bolečine v križu
ter živcih, oteklino, otrpnele ude in kite itd.,
malo časa, če se rabi, pa mine popolnoma trganje,
kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo
„cvetu zoper trganje po dr. Maliču“ z zraven
stoječim znamenjem. 1 steklenica 50 kr., tucat
4 gld. 50 kr. (13—5)

Če ni na steklenici zraven stoječega
znamenja, ni pravi cvet in ga precej nazaj vrnite.

Kričistilne kroglice

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se
vže tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa,
glavobolu, otrpjenih udih, skazenem želodcu, jetrnih in obistnih
boleznih, v škatljicah a 21 kr.; jeden zavoje s 6 škatljicami
1 gld. 5 kr. Razpošiljava se s pošto najmanj jeden zavoje.

Schupmann.

Vsa ta našeta zdravila se samo prava dobijo v lekarni Trnkóczyja v Ljubljani

zraven rotovža in se vsak dan s pošto razpošilja.

MARIA-ZELLER TROPFEN

NUR ECHT BEI
APOTHEKER TRNKÓCZY
LAIBACH 1 STÜCK 20.

Marijaceljske kaplice za želodec,

kterim se ima na tisoče ljudi zahvaliti
za zdravje, imajo izvrsten vseh pri veh
boleznih v želodcu in so neprekosljivo
sredstvo zoper: manjkanje slasti pri
jedi, slab želodec, urak, vetrove, koliko,
zlatenico, bljuvanje, glavobol, krč v
želodcu, bitje srca, zabasanje, gliste,
boleznj na vranici, na jetrih in zoper
zlato žilo. 1 steklenica velja 20 kr.,
1 tucat 2 gld., 5 tucatov samo 8 gld.

Svarilo!

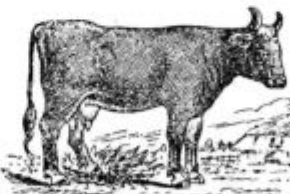
Opozarjamo, da se tiste istinite Ma-
rijaceljske kaplice dobivajo samo v
lekarni Trnkóczy-ja zraven rotovža na
velikem Mestnem trgu v Ljubljani.

Planinski zeliščni sirup kranjski

za odrasle in otroke, je najboljši zoper kašelj, hripavost,
vratobol, jetiko, prsne in pljučne bolečine; 1 stekl. 56 kr.,
1 tucat 5 fl. Samo ta sirup za 56 kr. je pravi.

Zdravila za živino.

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga
najbolje pri boleznih krav,
konj in prašičev. Konje varuje
ta štupa trganja po črevih,
bezgavk, vseh nalezljivih kuž-
nih boleznih, kašlja, pljučnih in
vratnih boleznih ter odpravlja
vse gliste, tudi vzdržuje konje
debele, okrogle in iskrene.
Krave dobé mnogo dobrega
mleka. Zametek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr.,
5 zametkov z rabilnim navodom samo 2 gld.

Cvet za konje.

Najboljše mazilo za konje,
pomaga pri pretégo žil, ote-
kanji kolen, kopitnih boleznih,
otrpjenji v boku, v križi itd.,
otekanji nog, mehurjih na
nogah, izvinjenji, tiščanji od
sedla in oprave, pri sušici itd
s kratka pri vseh unanjih bo-
leznih in hibah. Steklenica z
rabilnim navodom vred stane
le 1 gld., 5 stekl. z rabilnim
navodom vred samo 4 gld.

Proti boleznim v vratu,

hripavosti, kašlju, zlasti pri otrocih;
 = proti boleznim v želodeci in mehurji =
 kakor tudi fina namizna kislina voda
 je posebno priporočan (12—13)
koroški rimski vrelec.

Na prodaj pri M. E. Supanu v Ljubljani in pri F. Dolenzu v Kranju

Wilhelm Klenert

prej Klenert & Geiger

I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
 v Gradi.

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena najvišjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izbrano zalogo:

Vrtno, visokodebelnatih in pritličnih; **sadnega drevja**, visokodebelnatega in pritličnega ter piramide, spalirje, kordone in enoletne požlahnitve; **divjakov** in **podlag za pritlikovce**; **jagodnega sadja**; **lepotičnega drevja** in **grmovja**, drevja (6—12) **za drevorede** itd.

Razpošiljatev pravilno imenovanih **cepičev** vseh vrst sadja.
 Cenike je dobiti zastoj in franko.

V pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

(Salendrove ulice št. 5)

dobiti je sledeče slovenske kmetijske knjige:

Dr. J. Bleiweis: **Nauk o umni živinoreji**. Cena 80 kr.
 " " " **Nauk, kako zdrava in bolna kopita podkovati in kopitne bolezni ozdravljati**. Cena 50 kr.

Fran Terček

trgovec z železnino

v Ljubljani, Valvazorjev trg št. 5

priporoča za sedanji letni čas:

Najboljši **cement**, kamniški, romanski in portlandski; **štorje za štokadovati**; **maveo** (gips) iz Dovjega za gnojitev; **iglasti drat** in **pocinjeni drat** za ograje; **karbolinej** za mažo lesa proti vlagi in gnjilobi; **mykothanaton** (glivja smrt) skušeno sredstvo za pokončevanje gliv (gob) na lesu; **asfalt**; **katram**; **strešno lepnico** (papir) ter vse drugo železninsko in kovinsko blago, **okove**, **štedilna ognjišča** in **obstojne dele za zidana štedilna ognjišča**; **železniške šine za zidanje**; **vodnjaki za v zemljo zabijati** itd. itd.

K obilnem obisku vabi

(38—6) **Fran Terček v Ljubljani.**

Bolezni želodca

in spodnjih telesnih delov, jeter in vranice, zlata žila, zaprtje, vodenica in kronična driska zdravi se najuspešneje s **Piccoli-jevo „Esenco za želodec“**, koja je tudi izvrstno sredstvo proti glistam. Pošila jo izdelovatelj **lekarnar Piccoli v Ljubljani** (na Dunajski cesti) proti poštnemu povzetju.

Izdelovatelj pošilja
esenco za želodec

v zabojčkih po 12 steklenic za 1 gld/36 kr., poštne stroške trpé p. t. naročniki. (11—12)

Posamezne steklenice dobijo se pa razven pri izdelovatelju **lekarnju PICCOLI-ju „pri Angelu“ v Ljubljani** po 10 kr., tudi še pri **lekarnju Rizzio-ju v Rudolfovem** in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica

Varstvena znamka.

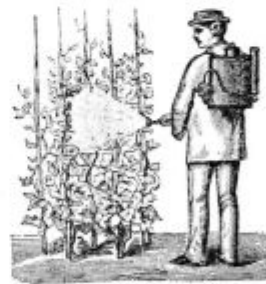
v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica

(2—9)

„Ljubljanski zvon“.

Stoji pol leta gld. 2.30, četrt leta gld. 1.15.

Patentovana škropilnica

za škropiti trte, ki so napadene od strupene rose ali za rastline, ki imajo katerokoli glivično bolezen.

Škropilnica je narejena po zboljšanem **Allweiller-jevem** načinu in

je na prodaj pri (47—1)

Janezu Wegscheider-ju v Ptuj

za 27 gld. 50 kr.

Posamezni deli pošlejo se tudi posebej. Stotine pohvalnih pismov od grajščin, kmetijskih šol, vinščakov i. t. d. je prišlo v zadnjih 6 tednih o tej škropilnici.